

Forfatter: Goldschmidt, M. A.

Titel: Arvingen

Citation: Goldschmidt, M. A.: "Arvingen", i Goldschmidt, M. A.: *Arvingen*, udg. af Johnny Kondrup , Det Danske Sprog- og Litteraturselskab, Borgen, 1988, s. 238. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-goldschmidt01-shoot-idm140700591938768/facsimile.pdf> (tilgået 18. april 2024)

Anvendt udgave: Arvingen

7. Udgaver og tekstforhold

Arvingen udgjorde som ovenfor nævnt det tredje og sidste bind af Goldschmidts *Fortællinger og Skildringer* og udkom sidst i 1864, men med 1865 på titelbladet. Imidlertid udsendte forlaget, Chr. Steen & Søn i København, samtidig dette tredje bind i et «særskilt Aftryk», hvis eneste særkende var et selvstændigt titelblad. Dette aftryk blev solgt separat, mens *Fortællinger og Skildringer* ellers udkom hæftevis i abonnement. Se s. 5-6.

Anden udgave, også hos Chr. Steen & Søn, udkom i slutningen af 1866, men med 1867 på titelbladet. Der er tale om et uændret optryk af originalen; endog samtlige trykfejl går igen.

I 1896-98 udgav Goldschmidts søn, dr.med. Adolf Goldschmidt, sin faders *Poetiske Skrifter* i otte bind. Sjette bind, der udkom 1897 med undertitlen *Fortællinger og Romaner*, optages i alt væsentligt af *Arvingen* (s. 49-396). Udgaven, der som den første er sat med latinske typer og har en let moderniseret retskrivning, kom på Gyldendals forlag.

To år senere, i 1899, udsendte Gyldendal et uændret optryk af teksten fra *Poetiske Skrifter* for så vidt angår *Arvingen*. På titelbladet præsenterede det sig, noget misvisende, som romanens tredje udgave.

Fra 1908-10 udgav rådhusbibliotekar Julius Salomon otte bind *M. Goldschmidt i Folkeudgave* på Gyldendals forlag. Femte bind, 1909, domineres helt af *Arvingen* (s. 33-266). Udgiveren hævder at have revideret teksten, men oplyser hverken principper eller enkeltrettelser. Stikprøver tyder dog på, at revisionen har været ret vilkårlig og især sigtet mod at lette læsningen for et ikke bogvant publikum.

I 1915 udsendte Gyldendals Bibliotek *Arvingen* som selvstændig bog, optrykt efter udgaven fra 1899. Dog mangler her Goldschmidts originale forord, dateret november 1864.

1916 besluttede Gyldendal at realisere restoplaget af Julius Salomons folkeudgave. Der var fem bind tilbage, og de blev solgt under navnet *Udvalgte Skrifter* uden årstal. Det bind, der domineres af *Arvingen* (s. 33-266), er nu rykket frem til at være bd. III, selv om der stadig på arkene står «M. Goldschmidt i Folkeudgave V».

På Heinrich Matthiasens utraditionelle forlag Danmark redigerede forfatteren Cai M. Woel i 1950'erne et skønlitterært bibliotek. Her udgav man i 1953 *Arvingen*, dog uden det originale forord. Da Ma-

thiasen ikke anerkendte Forlæggerforeningens samhandelsregler, blev udgaven solgt uden om boghandlerne.

I 1969 udsendte forlaget Gyldendal *Arvingen* i sin billigbogsserie Gyldendals Trane-Klassikere. Udgaven var nysat efter originaludgaven, dog således at nogle trykfejl var rettet og nye føjet til.

Ingen af de nævnte udgaver er kommenterede.

Efter alt at dømme eksisterer manuskriptet til *Arvingen* ikke længere. Undersøgelser foretaget på Det kongelige Bibliotek, på Frederiksberg Kommunebiblioteker, i Rigsarkivet og i Goldschmidtsamlingen på Sydsjællands Museum har alle vist et negativt resultat. Heller ikke de to Goldschmidtforskere Morten Borup og Mogens Brøndsted er bekendt med noget manuskript.

Grundlaget for teksten i nærværende udgave er derfor alene den trykte førsteudgave i *Fortællinger og Skildringer* bd. III (1864/65). I forhold til grundteksten er der foretaget følgende rettelser:

30,8 *emeritus* < *eremitus*
77,33: mine < mi
89,27: var < var var
96,24: mig < mig mig
116,32: Slægtninge < Slætninge
124,19: Castellanens < Capellanens
135,9: Samtaler; < Samtaler:
141,5: spørgende < pørgende
147,16: Eiendomsret < Eiendomret
149,27: Selvopoffrelse < Selopoffrelse
157,30: Damerne < Damerene
157,34: reise idag < reise som idag
162,3: mig med største < mig største
163,9: *and* < *aud*
164,18: fulgte < fuldte
166,27: Ringeste < det Ringeste
167,13: skuelser? < skuelser?
168,34: uovervindelig < uovervindeligt
172,30: Dage < Dag
180,2: Terrainet < Tramet
188,6: *plein* < *plain*

Endelig bemærkes, at replikker, som i grundteksten sluttes med anførelstegn og komma, i denne udgave sluttes med komma og anførelstegn.

8. Litteraturliste

Goldschmidts romaner og fortællinger er ikke medtaget.

- Brøndsted, Mogens: *Metr Goldschmidt*. Gyldendals Uglebøger 1965.
Brøndsted, Mogens: *Goldschmidts Fortællekunst*. Gyldendal 1967.
Goldschmidt, Metr: *Breve fra og til Metr Goldschmidt*, udgivne af Morten Borup, bd I-III. Rosenkilde og Bagger 1963.
Goldschmidt, Metr: *Metr Goldschmidts Breve til hatts Familie*, udgivne af Morten Borup, bd I-II. Rosenkilde og Bagger 1964.
Goldschmidt, Metr: *Livs Findringer og Resultater*, udgivet med et Efterbåt ved Morten Borup, bd I-II. Rosenkilde og Bagger 1965.
Goldschmidt, Metr: *M.A. Goldschmidts Dagbøger*. Udgivet af Kenneth H. Ober under medvirken af Liffe Andreason og Merete K. Jørgensen, bd I-II. Det danske Sprog- og Litteraturselskab / C.A. Reitzel 1987.
Kondrup, Johnny: *Leved og tolkninger. Studier i nordisk selvbiografi*. Odense Universitetsforlag 1982 (specielt om Nemess, heri også videre litteraturhenvisninger).
Kyrre, Hans: *M. Goldschmidt*, bd I-II. H. Hagerup 1919.
Lessøe Müller, Paul: Goldschmidt, Metr i: *Dansk biografisk Leksikon*, 2. udgave bd VIII s. 203-213. J.H. Schultz 1936 (et udkom af en leksikonartikel og derfor som den eneste af sin art medtaget her).
Mylus, Johan de: Dannelsesromanen i Danmark – en traditionshistorisk skitse i: *Udviklingsromanen – en genres historie*, redigeret af Thomas Jensen og Carsten Nicolaisen, s. 157-170. Odense Universitetsforlag 1982.
Wentzel, Knud: Udvikling og påvirkning. Goldschmidts vej fra korsar til skuffekog i: *Kritik* nr. 10, Fremad 1963.
Wentzel, Knud: *Fortælling og Skæbne*. Fremads Fokusbøger 1970 (første kapitel er en analyse af *Arvingen*).